

Economic effects of compensation for defective goods in the Light of the 1980 International Convention on the Sale of Goods and jurisprudential teachings Jurisprudence

Faranak Moazen¹, Ahmad Shams^{2*}, Seyed Mojtaba Mirdamadi³, Ahad Bagherzadeh⁴

1. Department of Private Law, South Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.
2. Department of Private Law, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.
3. Department of Law, South Tehran Branch, Islamic Azad University, Department of Theoretical Foundations, University of Tehran, Tehran, Iran.
4. Department of International Law, South Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

ARTICLE INFORMATION

Article Type: Original Research

Pages: 185-199

Article history:

Received: 4 Dec 2021

Edition: 6 Jan 2022

Accepted: 28 Jan 2022

Published online: 26 Mar 2022

Keywords:

Restoration of Status, Defect, Defective Goods, Convention of Sale of Goods, Customer

Corresponding Author:

Ahmad Shams

Address:

Department of Private Law, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

Orchid Code:

0000-0003-1903-7236

Tel:

09136706011

Email:

Ahmad_shams1969@yahoo.com

ABSTRACT

Background and Aim: The buyer's right to receive a healthy product is a matter of course in international legal systems and documents. In this article, with regard to the compensation of defective goods, its economic effects in the light of the Convention on the Sale of Goods and jurisprudential teachings have been studied.

Materials and Methods: The type of research is descriptive, its method is descriptive-analytical and the method of data collection is library.

Ethical considerations: Preserving the originality of texts and fidelity in quoting speech has been the goal of the authors.

Results: The most important economic effects of compensation for defective goods from the perspective of the Convention on the Sale of Goods is the restoration of the damaged situation, assuming the implementation of the contract and the option to reduce the price for the buyer and from the perspective of jurisprudence, termination of the transaction.

Conclusion: Considering the obligation of the seller to restore the status of the buyer, assuming the implementation of the contract in the Convention on the Sale of Goods, the possibility of eliminating the seller from defects in the conclusion of the contract can be criticized from the perspective of some jurisprudential teachings.

Cite this article as:

Moazen F, Shams A, Mirdamadi SM, Bagherzadeh A. Economic effects of compensation for defective goods in the Light of the 1980 International Convention on the Sale of Goods and jurisprudential teachings Jurisprudence. *Economic Jurisprudence Studies*. 2022; 4(1):185-199.

فصلنامه مطالعات فقه اقتصادی، دوره چهارم، شماره اول، بهار ۱۴۰۱

آثار اقتصادی جبران خسارت کالای معیوب در پرتو کنوانسیون بیع بین‌المللی کالای ۱۹۸۰ و آموزه‌های فقهی

فرانک موذن^۱، احمد شمس^۲، سید مجتبی میردامادی^۳، احد باقرزاده^۴

۱. گروه حقوق خصوصی، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.
۲. گروه حقوق خصوصی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.
۳. گروه حقوق، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، گروه مبانی نظری، دانشگاه تهران، تهران، ایران.
۴. گروه حقوق بین‌الملل، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

چکیده

زمینه و هدف: حق خریدار مبنی بر دریافت کالای سالم از نکات مسلم در نظام‌های حقوقی و اسناد بین‌المللی است. در این مقاله با تمرکز بر جبران خسارت در قبال کالای معیوب، به تبیین و بررسی آثار اقتصادی آن در پرتو کنوانسیون بیع کالا و آموزه‌های فقهی پرداخته شده است.

مواد و روش‌ها: نوع پژوهش حاضر، توصیفی بوده و روش بکار گرفته شده در آن، توصیفی - تحلیلی می‌باشد. روش گردآوری داده‌ها، کتابخانه‌ای است.

ملاحظات اخلاقی: در این پژوهش، حفظ اصالت متون و امانت‌داری در نقل گفتار، به عنوان بایسته‌های اخلاقی، مورد نظر نویسندگان بوده است.

یافته‌ها: مهمترین آثار اقتصادی جبران خسارت کالای معیوب از منظر کنوانسیون بیع کالا، اعاده وضعیت زیان‌دیده به فرض اجرای قرارداد و اختیار تقلیل ثمن برای خریدار و از منظر آموزه‌های فقهی، فسخ معامله و دریافت ازش است.

نتیجه: نظر به الزام فروشنده به اعاده وضعیت خریدار به فرض اجرای قرارداد در کنوانسیون بیع کالا، امکان تبری جستن بایع از عیوب احتمالی مبیع در هنگام انعقاد قرارداد از منظر برخی آموزه‌های فقهی، محل تأمل جدی بوده و با الزامات اقتصادی امروزی، سازگار نیست.

اطلاعات مقاله

نوع مقاله: پژوهشی

صفحات: ۱۸۵-۱۹۹

سابقه مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۹/۱۳

تاریخ اصلاح: ۱۴۰۰/۱۰/۱۶

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۱/۰۸

تاریخ انتشار: ۱۴۰۱/۰۱/۰۶

واژگان کلیدی:

اعاده وضعیت، عیب، کالای معیوب، کنوانسیون بیع کالا، مشتری.

نویسنده مسوول:

احمد شمس

آدرس پستی:

ایران، تهران، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی، گروه حقوق خصوصی.

تلفن:

۰۹۱۳۶۷۰۶۰۱۱

کد ارکید:

0000-0003-1903-7236

پست الکترونیک:

Ahmad_shams1969@yahoo.com

۱. مقدمه

در انجام هر داد و ستد و معامله‌ای، ارائه‌ی کالای سالم توسط فروشنده (بایع) امری الزامی است؛ به گونه‌ای که چنانچه مورد معامله (مبیع) معیوب باشد، بایستی جبران خسارت از طرف متضرر قرارداد به عمل آید؛ به بیان دیگر، در عقد بیع، مشتری در قبال ثمنی که می‌پردازد، انتظار دارد کالایی که به او تسلیم می‌شود، سالم و مطابق با اوصاف قرارداد باشد؛ این امر در ماده ۳۵ کنوانسیون بیع بین‌المللی کالا (مصوب ۱۹۸۰) (و همچنین آموزه‌های فقهی) مورد تأکید قرار گرفته است. در صورت معیوب بودن کالای مورد معامله، ضمانت اجراهایی که برای مشتری قابل وصول است، عبارتند از: درخواست رفع نقص و یا تعمیر کالای معیوب، درخواست کالای بدل یا جانشین، درخواست تقلیل ثمن، فسخ قرارداد و همچنین جبران خسارت (اصغری آق مشهدی و محمدزاده، ۱۳۸۷، ۱۲۳). جبران خسارت، مهم‌ترین و کاربردی‌ترین ضمانت اجرا و حاوی فنی‌ترین مسائل حقوقی در کنوانسیون بیع بین‌المللی کالا است (بهمنی، ۱۳۸۶، ۲۷). با وجود اتخاذ رویکردهای بایسته‌ی پژوهشی از جانب صاحب‌نظران مختلف و مطالعه موارد متنوعی همچون مسئولیت ناشی از کالای معیوب (قاسمی حامد و خالدی دوبرجی، ۱۳۹۱)، و قلمرو آن و همچنین مسئولیت مدنی تولیدکنندگان و عرضه‌کنندگان مواد خوراکی معیوب (افضلی حسینی و همکاران، ۱۳۹۳)، موضوعی که کمتر به آن پرداخته شده، مطالعه آثار مترتب بر مسئولیت

مدنی و جبران خسارت با رویکرد اقتصادی است؛ بر این مبنا، در این پژوهش، با هدف واکاوی اقتصادی کنوانسیون مزبور و ضمن اتخاذ روش توصیفی - تحلیلی، بر مقوله جبران خسارت متمرکز گردیده و به بررسی آثار اقتصادی مترتب بر ضمانت اجرای مزبور از منظر کنوانسیون بیع بین‌المللی کالا و همچنین آموزه‌های فقهی خواهیم پرداخت که مورد اخیر، جنبه نوآورانه‌ی پژوهش را حال حاضر است. مهم‌ترین سؤال پژوهش را می‌توان اینگونه مطرح نمود که مهم‌ترین آثار اقتصادی مترتب بر جبران خسارت کالای معیوب از منظر کنوانسیون بین‌المللی بیع کالا و آموزه‌های فقهی چیست؟ فرضیه مورد نظر نگارندگان نیز بر این مبناست که اعاده وضعیت زیان‌دیده به فرض اجرای کامل قرارداد و فسخ معامله را می‌توان مهم‌ترین آثار اقتصادی مترتب بر جبران خسارت کالای معیوب از منظر کنوانسیون بین‌المللی بیع کالا و آموزه‌های فقهی تلقی نمود. به منظور پاسخ‌گویی به سؤال فوق، تبیین مختصر مفاهیم کلیدی و مطالعه جداگانه آثار اقتصادی مترتب بر جبران خسارت کالای معیوب از منظر کنوانسیون بیع کالا و آموزه‌های فقهی، ساختار و شاکله اصلی پژوهش پیش روی را تشکیل می‌دهند.

۲. مواد و روش‌ها

نوع پژوهش حاضر، توصیفی بوده و روش بکار گرفته شده در آن، توصیفی - تحلیلی می‌باشد. روش گردآوری داده‌ها نیز کتابخانه‌ای است.

۳. ملاحظات اخلاقی

در پژوهش پیش روی، حفظ اصالت متون و امانت‌داری در نقل گفتار، به عنوان مهمترین بایسته‌های اخلاقی، مورد نظر نویسندگان بوده است.

۴. یافته‌ها

یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که مهمترین آثار اقتصادی جبران خسارت کالای معیوب از منظر کنوانسیون بیع بین‌المللی کالا (مصوب ۱۹۸۰)، اعاده وضعیت زیان‌دیده به فرض اجرای کامل قرارداد و اختیار تقلیل ثمن برای خریدار است؛ از منظر آموزه‌های فقهی نیز در صورت عدم تبری حاصل نمودن بایع از عیوب احتمالی مبیع در هنگام انعقاد قرارداد، فسخ معامله و همچنین دریافت ارش (مابه التفاوت) از مهمترین آثار اقتصادی مترتب بر لزوم جبران خسارت کالای معیوب می‌باشند.

۵. بحث

۵-۱. مفاهیم

ورود به مباحث اصلی مقاله پیش روی، مستلزم آشنایی با برخی مفاهیم کلیدی و بنیادی می‌باشد؛ ممکن است در بدو نظر، شناسایی مفاهیم کلیدی پژوهش واجد اهمیت چندانی نباشد؛ اما واقعیت این است که بدون درک صحیح از مفاهیم یک تحقیق و رها نمودن آنها از ابهام و تردید از طریق بکارگیری مفهوم‌شناسی جامع، ورود در مباحث ماهوی پژوهش با اشکالاتی همراه خواهد بود.

۵-۱-۱. جبران خسارت

به طور کلی، تحقق مسئولیت مدنی (و به تبع آن لزوم جبران خسارت) زمانی است که به دلیل فعل یا ترک فعل ارتكایی شخص، ضرری (اعم از مادی یا معنوی) متوجه دیگری شده باشد (امامی و استوار سنگری، ۱۳۹۰، ۳۶۳). پس از تجمیع ارکان مسئولیت مدنی (ضرر، فعل زیان‌بار و رابطه سببیت بین آنها)، زیان‌دیده می‌تواند جبران خسارت وارده بر خود را از محکمه درخواست نماید. عامل ورود زیان، باید نتیجه فعل ناروای خود را تحمل کند و وضع زیان‌دیده را به صورت پیشین درآورد.

۵-۱-۲. عیب

عیب در لغت، متشکل از (ع ی ب) بوده که معادل فارسی آن، نقص و کمبود فیزیکی است (معلوف، ۱۳۷۸، ۵۴۰) که البته به معانی دیگری نیز همچون بدی، بدنامی، نقص، نقصان، گناه و روایی نیز آمده است (معین، ۱۳۷۸، ۲۳۶۸). در لسان فقه‌ای امامیه نیز عیب به معانی مختلفی همچون نقص یا زیاده از خلقت اصلی (کاشف الغطاء، ۱۴۱۳، ۱۵۰؛ حرعاملی، ۱۴۰۳، ۱۲، ۱۰؛ طباطبائی، ۱۴۱۹، ۸، ۲۵۷؛ نجفی، ۱۴۰۰، ۲۳، ۲۵۸؛ بحرانی، ۱۴۳۰، ۱، ۱۵۷)، نقص یا زیاده‌ی موجب خروج از مجرای طبیعی (اردبیلی، ۱۴۱۱، ۴، ۴۲۲؛ حلی، ۱۴۱۵، ۵، ۱۷۵)، نقص یا زیاده‌ی ناظر بر امر عینی (شهید اول، ۱۴۱۱، ۱۰۹)، نقص یا زیاده از خلقت اصلی که مورد رغبت اکثر مردم نباشد (سبحانی، ۱۴۲۳، ۵۳) و همچنین نقصان قابل توجه قیمت در مقایسه با کالای سالم (زحلی، ۱۴۲۵، ۳۵۸۵؛ دزفولی،

به دلیل عدم دقت، دانش و تخصص کافی در فرآیند تولید و عرضه کالا که موجب کاهش ارزش اقتصادی یا عدم امکان انتفاع متعارف از آن و یا ورود ضرر و زیان به مصرف‌کننده گردد (نوری، ۱۳۹۶، ۲۳).

۵-۲. آثار اقتصادی مترتب بر جبران خسارت

کالای معیوب از منظر کنوانسیون بیع کالا

مطالبه خسارات در کنوانسیون بیع بین‌المللی کالا، وقتی است که قرارداد توسط هر یک از طرفین به علت تخلف طرف مقابل، فسخ شده باشد (اودیت، ۱۹۹۰، ۱۶۴)؛ که یکی از موارد تخلف طرف قرارداد (عمدتاً فروشنده)، ارائه کالای معیوب و غیرمنطبق با اوصاف موجود در قرارداد است. بدیهی است که در صورت ارائه کالای معیوب از جانب فروشنده و نقض متعاقب قرارداد از جانب خریدار به دلیل مزبور، فروشنده بایستی تمامی خسارات متحمل‌شده‌ی خریدار ناشی از نقض قرارداد را جبران نماید؛ چرا که کنوانسیون در ماده ۷۴، پس از اشاره به خسارت ناشی از نقض قرارداد اعم از خسارت مادی و عدم النفع^۱ و یادآوری ارکان تحقق مسئولیت قراردادی و مطالبه خسارت، قاعده لزوم جبران تمامی خسارات ناشی از نقض^۲ را مقرر می‌دارد؛ بدین معنا که تمامی خسارات ناشی از نقض قرارداد (اعم از خسارت مادی و عدم النفع) بایستی جبران شود؛ به نحوی که زیان‌دیده از نقض از نظر اقتصادی در وضعیت اجرای کامل و بدون

(۱۴۱۵، ۲، ۴۸۲) آمده است. برخی دیگر از فقها (محقق ثانی، ۱۴۱۴، ۵، ۴۴؛ امام خمینی، ۱۳۷۹، ۱۸۲) بدون ارائه تعریف از عیب، تشخیص و داوری آن را براساس ملاک عرفی استوار کرده‌اند که این رویکرد، هم در دکترین حقوقی (کاتوزیان، ۱۳۹۰، ۱۳۷) و هم در ماده ۴۲۶ قانون مدنی پذیرفته شده است؛ با این وجود، بند ۴ ماده ۱ قانون حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان مصوب ۱۳۸۸ در رویکردی متفاوت، عیب را نقیصه یا تغییر حالتی معرفی می‌کند که موجب کاهش ارزش اقتصادی کالا یا خدمات گردد. کنوانسیون بیع بین‌المللی کالا نیز همچون قانون مدنی ایران، عیب را تعریف نکرده و فقط در مواد ۳۵ تا ۴۴ از عیب به عنوان عدم مطابقت حقوقی و مادی تعبیر نموده است.

۵-۱-۳. کالای معیوب

مطابق بند ۱ ماده ۳۵ کنوانسیون بیع بین‌المللی کالا، کالا باید اوصاف قراردادی را از حیث کیفیت، اوصاف، نحوه بسته‌بندی و... دارا باشد؛ بنابراین عدم مطابقت کالا با قرارداد از نظر کیفیت، اوصاف، نحوه بسته‌بندی و... را می‌توان به عنوان مبنای عیب در نظر گرفت؛ اعم از اینکه عیب مربوط به مواد به کار رفته در کالا باشد یا مربوط به طرز کار کالا که آن را غیرمناسب با هدف خرید آن نماید (جواهری و عالم‌رایی، ۱۳۹۶، ۲۰). به طور کلی، عیب در کالا، شامل هر نوع عیب در طراحی یا ساخت کالا است؛ خواه به جهت استفاده از مواد خام نامرغوب و خواه

³ Full Compensation

¹ Damages For Breach Of Contract

² Loss Of Profit

عیب و نقص قرارداد واقع شود (بهمنی، ۱۳۸۶، ۲۷؛ هانولد، ۱۳۹۴، ۵۱۴). از طرف دیگر در ماده ۵۰ این کنوانسیون نیز این امکان برای خریدار کالای معیوب فراهم گردیده است که بتواند با توجه به نسبت قیمت کالای غیرمعیوب و معیوب در زمان تسلیم، قیمت کالای معیوب تسلیم شده را بدون مراجعه به محکمه، از ثمن قراردادی کم کند. با جمع مفاد مادتين فوق‌الاشاره، می‌توان به این نتیجه رهنمون گردید که از منظر کنوانسیون، جبران خسارت کالای معیوب، در دو حالت، واجد آثار اقتصادی خواهد بود: یکی در فرض نقض قرارداد و دیگری در فرض ابقای قرارداد که در فرض نخست، بایستی تمامی خسارات متحمل‌شده‌ی خریدار جبران گردد و در فرض دوم نیز اختیار خریدار مبنی بر کسر ثمن قراردادی به رسمیت شناخته شده است؛ با توجه به آنچه گفته شد، اعاده وضعیت زیان‌دیده به فرض اجرای کامل قرارداد (و تسلیم کالای غیرمعیوب) و همچنین اختیار تقلیل ثمن^۱ را می‌توان از مهم‌ترین آثار اقتصادی مترتب بر جبران خسارت کالای معیوب از منظر کنوانسیون بیع بین‌المللی کالا برشمرد که ذیلًا به بررسی آنها می‌پردازیم.

۵-۲-۱ اعاده وضعیت زیان‌دیده به فرض

اجرای کامل قرارداد

یکی از نظریه‌های رایج درباره هدف جبران خسارت، برآورده ساختن انتظارات متعده‌له از اجرای تعهد است؛ نتیجه منطقی نظریه مزبور آن

است که جبران خسارت از جانب متعهد بایستی به گونه‌ای باشد که زیان‌دیده را در وضعیت اجرای کامل قرارداد، قرار دهد (ویرگو، ۲۰۰۶، ۴۷۸)؛ و طبیعی است که شامل عدم النفع و منافع ممکن الحصول و مورد انتظار زیان‌دیده نیز خواهد گردید (پیچه، ۲۰۰۳، ۵۲۶)؛ اصل اعاده وضع زیان‌دیده به حالت سابق یا جبران کامل خسارت، قاعدتاً در مسئولیت خارج از قرارداد یا همان ضمان قهری مطرح می‌شود؛ اما مبانی، شرایط و ضوابط آن عیناً قابل تسری به مسئولیت‌های قراردادی (از جمله تحویل کالای معیوب) نیز خواهد بود؛ به بیان دیگر، در مسئولیت قراردادی از این اصل، می‌توان به «اصل جبران کامل خسارت قراردادی» تعبیر کرد که اقتضای آن، تعیین وضعیت زیان‌دیده (تحویل گیرنده‌ی کالای معیوب) در شرایطی است که آن را با اجرای کامل قرارداد توقع داشته است (بادینی و همکاران، ۱۳۹۵، ۳). در کنوانسیون بیع بین‌المللی کالا به پرداخت کامل خسارت یا اعاده وضعیت زیان‌دیده به فرض اجرای کامل قرارداد تصریحی نشده است؛ لیکن ماده ۷۴ کنوانسیون بر این مبنا استوار گردیده است (گروهی از نویسندگان، ۱۳۹۵، ۸۹). اعاده وضعیت زیان‌دیده (تحویل گیرنده کالای معیوب) به فرض اجرای کامل قرارداد را از این جهت می‌توان یکی از آثار اقتصادی جبران خسارت کالای معیوب قلمداد نمود که اولاً: الزام فروشنده به انجام آن، پس از ثبوت تحویل کالای معیوب از جانب مشارالیه به مشتری و احتمالاً نقض قرارداد به همین دلیل

^۱ Price Reduction

است؛ ثانیاً: با توجه به اینکه تقلیل خسارت^۱ به عنوان تدبیری تخفیف‌یافته‌تر از اعاده وضعیت زیان‌دیده به فرض اجرای کامل قرارداد، افزایش‌دهنده‌ی بازدهی و کارایی اقتصادی (می‌چاود، ۱۹۸۴، ۳۰۰)؛ و مانع از اتلاف منابع (وونل، ۲۰۰۱، ۶۴۳) است، به طریق اولی، اعاده وضعیت زیان‌دیده به فرض اجرای کامل قرارداد نیز در ابعادی وسیع‌تر، واجد تأثیرات مزبور بوده و می‌تواند به عنوان اثر اقتصادی ناشی از جبران خسارت کالای معیوب از منظر کنوانسیون بیع بین‌المللی کالا، مورد توجه واقع گردد.

۵-۲-۲. اختیار تقلیل ثمن

طبق ماده ۵۰ کنوانسیون وین (۱۹۸۰): «هرگاه کالای تسلیمی منطبق با قرارداد نباشد، اعم از اینکه ثمن قبلاً تأدیه شده یا نشده باشد، خریدار می‌تواند به نسبت تفاوت ارزش کالای تسلیمی در روز تسلیم و ارزشی که کالای منطبق با قرارداد در روز تسلیم دارا می‌بود، ثمن را تقلیل دهد. با وجود این، هرگاه فروشنده مطابق ماده ۳۷ یا ۴۸، هر نوع قصور در ایفای تعهداتش را جبران کند یا هرگاه خریدار مطابق مواد مذکور، از قبول انجام تعهد فروشنده خودداری ورزد، خریدار نمی‌تواند ثمن را کاهش دهد». مبنای ماده مزبور را می‌توان، ناعادلانه بودن الزام خریدار به پرداخت ثمن کامل در ازای کالای غیرمنطبق با موضوع و شرایط قراردادی (مثل کالای معیوب) دانست (زایگل،

۲۰۰۰، ۲۵)؛ مطابق این ماده، اختیار تقلیل ثمن دارای ویژگی‌های زیر است: (۱) فقط خریدار می‌تواند آن را اعمال کند؛ (۲) میزان تقلیل، نسبتی است از ثمن قراردادی، اعم از آنکه ثمن پرداخت شده یا نشده باشد؛ (۳) این اختیار زمانی محقق می‌شود که کالای تسلیمی با قرارداد مطابق نباشد (مثلاً معیوب باشد)؛ فروشنده می‌تواند با رفع موارد عدم مطابقت یا تعویض کالای نامنطبق، مانع از اعمال این اختیار شود (بیگزاده و باریکلو، ۱۳۹۰، ۵۸). اختیار تقلیل ثمن را از این جهت می‌توان یکی از آثار اقتصادی جبران خسارت کالای معیوب قلمداد نمود که اولاً: اعمال آن از جانب خریدار (مشتري)، پس از ثبوت تحویل کالای معیوب و در نتیجه الزام فروشنده به جبران خسارت قراردادی (تحویل کالای سالم و غیرمعیوب) است؛ ثانیاً: دخل و تصرف قانونی در یکی از عوضین قرارداد (و در اینجا ثمن معامله) از جانب هریک از طرفین بر گستره اجرای قرارداد و آثار ناشی از آن، تأثیرگذار خواهد بود.

۵-۳. آثار اقتصادی مترتب بر جبران خسارت

کالای معیوب از منظر آموزه‌های فقهی

در خصوص کالای معیوب مورد معامله، عقیده مشهور فقهای امامیه بر این است که اصل بر سلامت مبیع از عیب و نقص در زمان انعقاد عقد است؛ لذا در صورت حدوث اختلاف و فقدان ادله

خساراتی که قابل پیشگیری از طریق اقدامات متعارف و معقول است، ادعایی داشته باشد (تریلتل، ۱۹۹۰، ۸۸۱).

^۱ به موجب قاعده تقلیل خسارت، مدعی نمی‌تواند تنها نظاره‌گر ورود خسارت باشد بلکه بایستی تمامی تدابیر متعارف و منطقی ضروری به منظور تقلیل خسارت را انجام دهد؛ بنابراین مدعی نمی‌تواند نسبت به

اثباتی، قول طرفی که مدعی عیب است، خلاف اصل بوده و وی بایستی به منظور اثبات ادعای خویش، اقامه دلیل نماید (انصاری، ۱۴۱۱، ۲، ۴۷۳). در صورت اثبات عیب مبیع (کالای موضوع قرارداد) در زمان انعقاد عقد نیز بایستی بین دو فرض، قائل به تفکیک گردیده و آثار مترتب بر جبران خسارت ناشی از آن را به طور جداگانه بررسی و تحلیل نمود: نخست فرضی که بایع از عیوب مبیع، تبری نجسته است و دوم فرضی که بایع در ابتدای قرارداد، خود را از عیوب احتمالی مبیع، مبری نموده است.

۵-۳-۱. فرض عدم تبری بایع از عیوب مبیع

همانگونه که گفته شد، عقیده مشهور فقهای امامیه بر سلامت مبیع (کالا) و عاری بودن آن از عیب و نقص در زمان انعقاد عقد است که به عنوان یک اصل پذیرفته شده است. اصل مزبور که مبنای ایجاد خیار عیب بوده و به عنوان سیره عقلاء نیز پذیرفته شده است، اقتضا دارد که خریدار جاهل بر عیب کالا که با تصور سالم بودن، آن را خریداری نموده، این امکان را داشته باشد که به سبب عیب مزبور و به استناد خیار عیب، ضرری را که متحمل شده است دفع نماید؛ یعنی با اثبات عیب کالا، یا معامله را فسخ کند (خوئی، ۱۴۱۰، ۲، ۳۳) و ثمن پرداختی خود را دریافت دارد و یا به اختیار خود، کالای معیوب را قبول کرده و ارزش (مابه التفاوت) عیب آن را بگیرد (حلی، ۱۴۱۰، ۱۲۵؛ طوسی، بی تا، ۳۹۲؛ طاهری، ۱۴۱۸، ۱۴۲). نکته‌ای که در اینجا بایستی تبیین گردد، این است که هم فسخ

قرارداد و هم دریافت ارزش، هردو از آثار جبران خسارت ناشی از کالای معیوب هستند؛ چرا که اولاً: پس از احراز تحویل کالای معیوب از جانب فروشنده به خریدار، الزام فروشنده به جبران خسارت قراردادی مطرح می‌گردد و طبیعی است که موارد گفته شده (فسخ قرارداد یا دریافت ارزش) از آثار این الزام می‌باشند؛ ثانیاً: چه مشتری (دریافت‌کننده کالای معیوب) معامله را فسخ نماید و چه با پذیرش ابقای آن، ارزش یا مابه التفاوت کالای معیوب را دریافت دارد؛ در هر صورت واجد تأثیرات اقتصادی خواهد بود؛ به عنوان نمونه، چنانچه یک فروشگاه زنجیره‌ای بنام، به دلیل عیب در مواد غذایی تولیدی یک کارخانه، قرارداد خرید اقلام غذایی از آن را فسخ نماید؛ به طور حتم در مناسبات و مبادلات اقتصادی دیگر اشخاص با کارخانه مزبور، تأثیرگذار خواهد بود؛ همین گونه است چنانچه فروشگاه زنجیره‌ای فوق با پذیرش ابقای قرارداد با کارخانه مزبور، مابه التفاوت یا ارزش اقلام معیوب را دریافت دارد که در این صورت نیز ضمن ایجاد نگرش منفی در مصرف‌کنندگان، موجبات تغییر در حجم معاملات و فروش کارخانه را فراهم خواهد آورد. تمام اینها که گفته شد، در صورتی است که فروشنده در ابتدای قرارداد، خود را از عیوب کالایی که می‌فروشد، مبری ننموده باشد.

۵-۳-۲. فرض تبری بایع از عیوب مبیع

بیع همراه با برائت از عیب مبیع، بیعی است که در آن بایع، عدم التزام به تبعات عیوب مبیع را شرط

می‌کند. هدف بایع از آن شرط، رهایی از آثار فقهی عیبی است که برای مشتری آشکار می‌گردد، به‌طوری که خیار مشتری در فسخ بیع و برگرداندن مبیع یا تقاضای ارزش ساقط می‌شود (زرگوش نسب، ۱۳۹۶، ۱۳۲-۱۳۱). به منظور اثبات صحت بیع همراه با تبری جستن بایع از عیوب احتمالی مبیع به ادله مختلفی همچون اجماع (انصاری، ۱۴۱۱، ۵، ۳۲۰؛ ابن زهره حلبی، ۱۴۱۷، ۲۲۱)، قاعده اقدام (نجفی، ۱۴۰۰، ۲۳، ۲۳۸)، اصل لزوم عقد و اصل براءة ذمه از ارزش (همان)، روایات (حر عاملی، ۱۴۰۳، ۱۲، ۳۶۳-۳۶۲؛ نجفی، منبع پیشین، ۲۳۸؛ انصاری، منبع پیشین، ۲۱) استناد گردیده است. اکثریت فقهای شیعه نیز قائل به صحت بیع همراه با تبری جستن بایع از عیوب احتمالی مبیع گردیده‌اند؛ اگرچه که گروهی دیگر (طوسی، بی‌تا، ۲، ۱۳۸؛ شهید اول، ۱۴۱۴، ۳، ۱۹۸) به دلیل غرری بودن^۱ اینگونه بیع، با آن مخالفت نموده‌اند. صرف‌نظر از مخالفت دسته اخیر فقها، آنچه در اینجا محل بحث و تأمل می‌باشد، این است که اولاً: با توجه به قواعد فقهی همچون لاضرر^۲ و نفی عسر و حرج^۳ آیا می‌توان تبری

جستن بایع از عیوب احتمالی مبیع را به خصوص آنجا که خریدار از ترکیبات کالا، کیفیت تولید و همچنین طرز استفاده از آن اطلاعی ندارد، جایز دانست؟ ثانیاً: در صورت تبری جستن بایع از عیوب احتمالی مبیع در هنگام انعقاد قرارداد، آیا می‌توان قائل به وجود مقوله جبران خسارت و آثار اقتصادی احتمالی مترتب بر آن گردید یا خیر؟ به نظر می‌رسد با توجه به اینکه امروزه عرضه‌کنندگان کالاها، ابزارهای تولید و امکانات عرضه محصول را در اختیار و انحصار خود دارند و مصرف‌کنندگان برای تأمین مایحتاج ضروری زندگی مجبور به خرید و استفاده از کالاهای عرضه‌شده در بازار هستند، چنانچه این نظام اقتصادی - که موجب دو قطبی شدن جامعه شده است - تحت نظارت و کنترل قرار نگیرد، پیامدهای نامطلوب داشته و مصرف‌کنندگان را زیر سلطه سرمایه‌داران قرار می‌دهد (میرزایی و خالیدی، ۱۳۹۷، ۵۴)؛ بنابراین امکان تبری بایع از عیوب مبیع، علاوه بر دارا بودن شبهه غرر و تعارض با قواعد مسلم فقهی همچون قاعده لاضرر و قاعده نفی عسر و حرج، با الزامات و روابط اقتصادی زندگی امروزی نیز سازگار نیست؛

^۱ غرر در لغت به معانی خطر (ابن فارس، ۱۴۱۱، ۳۸۱؛ مغربی الفیومی، ۱۴۲۵، ۴۴۵)، در معرض نابودی قرار گرفتن (خوری الشرتونی البنانی، ۱۴۰۳، ۸۶۷) بکار رفته است. بیع غرری از دیدگاه فقها (ابن اثیر، ۱۳۶۴، ۳۵۵؛ ابن منظور، ۱۴۰۵، ۵، ۱۴) معامله چیز است که ظاهری مشتری فریب دارد ولی باطن آن مجهول است.

^۲ این قاعده از یک حدیث نبوی به عاریه گرفته شده است. در این روایت آمده است که سمره بن جندب، درخت خرمايي در خانه یکی از انصار داشت و به بهانه سرکشی به درخت خود، برای صاحبخانه ایجاد مزاحمت و ضرر می‌کرد. مرد انصاری نزد پیامبر شکایت برد و پیامبر کوشش زیادی کرد تا با مذاکره و دادن عوض، درخت خرما را برای شاکی بخرد اما سمره لجبازی می‌نمود تا اینکه پیامبر دستور داد درخت

را بکنند و نزد صاحبش ببندازند و فرمودند: «فَإِنَّ لَاضِرَّ وَ لَاضِرَّ فِي الْإِسْلَامِ» (کلینی، ۱۴۱۵، ۵، ۲۹۲).

^۳ الف آیه ۷۸ سوره مبارکه حج که می‌فرماید: «وَجَاهِدُوا فِي اللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِ هُوَ اجْتَبَاكُمْ وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ» (و در راه خدا چنان که حق جهاد (در راه) اوست جهاد کنید. اوست که شما را (برای خود) برگزیده و در دین بر شما سختی قرار نداده است)، از مهمترین ادله اثبات قاعده نفی عسر و حرج است، بدین معنا که خداوند بر مؤمنان منت نهاد و هرگونه حرجی را در دین از آنان برداشت، خواه حرج در اصل حکم باشد یا حرجی که به طور اتفاقی بر آن عارض گردد؛ چرا که شریعت اسلام، سهل و آسان است (طباطبایی، ۱۳۷۴، ۲۹، ۲۱۱).

به بیان دیگر، با فرض بی‌اطلاع بودن اکثریت خریداران از ترکیبات کالاهای خریداری شده، کیفیت تولید و همچنین طرز استفاده از آنها، بری دانستن فروشندگان و تولیدکنندگان از عیوب احتمالی کالا و در نتیجه انتفای جبران خسارت قراردادی و همچنین آثار اقتصادی مترتب بر آن، عادلانه به نظر نمی‌رسد.

۶. نتیجه

مطالبه خسارات قراردادی در کنوانسیون بیع بین‌المللی کالا، هنگامی است که قرارداد توسط هر یک از طرفین به علت تخلف طرف مقابل، فسخ شده باشد و یکی از موارد تخلف طرف قرارداد (عمدتاً فروشنده)، ارائه کالای معیوب و غیرمنطبق با اوصاف موجود در قرارداد است. اعاده وضعیت زیان‌دیده (تحويل گیرنده کالای معیوب) به فرض اجرای کامل قرارداد، یکی از آثار اقتصادی جبران خسارت کالای معیوب به موجب ماده ۷۴ کنوانسیون مزبور است. از دیگر آثار اقتصادی جبران خسارت در پرتو این کنوانسیون می‌توان به اختیار تقلیل ثمن از جانب خریدار و به موجب ماده ۵۰ اشاره نمود. از منظر آموزه‌های فقهی نیز نظر مشهور فقهای امامیه بر این است که اصل، بر سلامت مبیع از عیب و نقص در زمان انعقاد عقد است؛ لذا قول طرفی که مدعی عیب است، خلاف اصل بوده و باید به منظور اثبات ادعای خود، دلیل بیاورد. در صورت اثبات عیب مبیع (کالای موضوع قرارداد)، در صورتی که بایع در زمان انعقاد عقد، از عیوب احتمالی کالای تحویلی، تبری نجسته باشد،

خریدار این اختیار را دارد که یا معامله را فسخ کند و ثمن پرداختی خود را دریافت دارد و یا به اختیار خود، کالای معیوب را قبول کرده و ارزش (مابه التفاوت) عیب آن را بگیرد. در صورتی که بایع در زمان انعقاد عقد، از عیوب احتمالی کالای تحویلی، تبری جسته باشد، ظاهراً امکانی برای جبران خسارت خریدار و تحويل گیرنده کالای معیوب وجود ندارد که این امر، علاوه بر دارا بودن شبهه غرر و تعارض با قواعد مسلم فقهی همچون قاعده لاضرر و قاعده نفی عسر و حرج، با الزامات و روابط اقتصادی زندگی امروزی نیز سازگار نیست. در نگاهی کلی‌تر، به نظر می‌رسد که قراردادهای تجاری بین‌المللی در نظام حقوقی ایران، هنوز برای یافتن احکام خود، به قواعد حقوق مدنی متمسک می‌گردند که در عین دارا بودن استحکام و سلامت، مربوط به قلمرو دیگری هستند؛ به نظر می‌رسد وجود این خلاء چشمگیر، یکی از مهمترین موانع پیوستن ایران به اسناد و کنوانسیون‌های بین‌المللی مرتبط است؛ بنابراین تجدیدنظر در ساختارهای حقوقی مرتبط با اقتصاد و تجارت، به منظور پذیرش اقتصاد رقابتی و تجارت آزاد، امری ضروری به نظر می‌رسد.

۷. سهم نویسندگان

در این پژوهش، نویسنده دوم به عنوان نویسنده مسئول، نویسنده نخست به عنوان همکار اصلی و نویسنده سوم نیز ناظر تحقیق می‌باشند.

۸. تضاد منافع

در پژوهش انجام شده، هیچگونه تضاد منافی وجود ندارد.

منابع

- ابن اثیر، مجدالدین ابوالسعادت محمد الجزری،
النهایه فی غریب الحدیث و الاثر، المجلد الثالث،
الطبعة الرابعة، قم، مؤسسه اسماعیلیان، ۱۳۶۴.
- ابن زهره حلبی، حمزه بن علی، غنیة النزوع إلى
علمی الأصول و الفروع، تحقیق و جمع آوری توسط
ابراهیم بهادری، الطبعة الأولى، قم، مؤسسه الإمام
الصادق علیه السلام، ۱۴۱۷.
- ابن فارس، احمد بن فارس زکریا، معجم مقاییس
اللغة، المجلد الرابع، بیروت، دارالجلیل، ۱۴۱۱.
- ابن منظور، ابوالفضل جمال الدین محمد بن مکرم
الافریقی المصری، لسان العرب، المجلد الخامس،
قم، نشر ادب الحوزه، ۱۴۰۵.
- اردبیلی، احمد، مجمع الفائدة البرهان فی شرح
ارشاد الازدهان، الطبعة الأولى، قم، مؤسسه النشر
الاسلامی، ۱۴۱۱.
- اصغری آق مشهدی، فخرالدین، محمدزاده، علی،
«بررسی تطبیقی حق درخواست تعمیر کالا از
سوی خریدار در کنوانسیون بیع بین المللی کالا
۱۹۸۰ وین و حقوق ایران»، فصلنامه پژوهشنامه
بازرگانی، دوره سیزدهم، شماره چهل و شش،
۱۳۸۷.
- افضل حسینی، عهدیه السادات، امیرمحمدی،
محمدرضا، احمد پورگهرت، ایوب، «مسئولیت
مدنی تولیدکنندگان و عرضه کنندگان مواد خوراکی
معیوب در حقوق ایران»، فصلنامه حقوق خصوصی،
دوره یازدهم، شماره یک، ۱۳۹۳.
- امام خمینی، سید روح الله، کتاب البیع، المجلد
الخامس، طهران، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام
خمینی (ره)، ۱۳۷۹.
- امامی، محمد، استوار سنگری، کوروش، حقوق
اداری، جلد اول، چاپ چهاردهم، تهران، نشر میزان،
۱۳۹۰.
- انصاری، مرتضی بن محمد (شیخ)، المکاسب،
المجلدان الثاني والخامس، الطبعة الأولى، قم،
انتشارات دار الذخائر، ۱۴۱۱.
- بادینی، حسن، تقی زاده، ابراهیم، علیدوستی
شهرکی، ناصر، پناهی اصانلو، پانته آ، «تأثیر اصل
جبران کامل خسارات در شیوه های عینی و انتزاعی
ارزیابی خسارت در بیع بین المللی کالا»، فصلنامه
پژوهش های حقوق تطبیقی، دوره بیستم، شماره
یک، ۱۳۹۵.
- بحرانی (آل عصفور)، یوسف بن احمد، الحقائق
الناضرة فی احکام العترة الطاهرة، المجلد الأول،
الطبعة الثانية، قم، مؤسسه النشر الاسلامی، ۱۴۳۰.
- بهمنی، محمد، «مروری بر شیوه های خاص
ارزیابی خسارت قراردادی با تکیه بر مواد ۷۵ و ۷۶
کنوانسیون بیع بین المللی کالا و حقوق ایران»،
فصلنامه علمی تحقیقات حقوقی بین المللی، دوره
اول، شماره یک، ۱۳۸۶.
- بیگزاده، صفر، باریکلو، علیرضا، «اختیار تقلیل
ثمن (مطالعه تطبیقی در کنوانسیون بیع
بین المللی، فقه امامیه و حقوق ایران)»، فصلنامه

- پژوهش‌های حقوق تطبیقی، دوره پانزدهم، شماره سه، ۱۳۹۰.
- جواهری، ریتا، عالم راثی، عباس، «مفهوم بیع و عیب کالا در فقه اسلام، ایران و کنوانسیون بیع بین‌المللی»، اولین همایش ملی علوم اجتماعی، علوم تربیتی، روانشناسی و امنیت اجتماعی، معاونت اجتماعی و پیشگیری از وقوع جرم دادگستری کل استان البرز، ۱۳۹۶.
- حر عاملی، محمد بن الحسن، وسائل الشیعه الی تحصیل مسائل الشریعه، تحقیق و بحث: عبد الرحیم ربانی شیرازی، المجلد الثانی عشر، الطبعة الأولى، طهران، کتابفروشی اسلامیة، ۱۴۰۳.
- حلی، ابوالقاسم نجم الدین جعفر بن الحسن، المختصر النافع فی فقه الامامیه، الطبعة الثانیة، طهران، انتشارات الدراسات الاسلامیه فی مؤسسه البعثه، ۱۴۱۰.
- حلی، احمد بن محمد، المذهب البارع فی شرح المختصر النافع، الطبعة الأولى، قم، مؤسسه النشر الاسلامی، ۱۴۱۵.
- خوئی، سید ابوالقاسم، منهاج الصالحین، المجلد الثانی، الطبعة الثامنة و العشرون، قم، انتشارات مدینه العلم، ۱۴۱۰.
- خوری الشرتونی البنانی، سعید، اقرب الموارد فی فصح العربیه و الشوارد، المجلد الثانی، قم، منشورات مکتبه آیه‌الله العظمی المرعشی النجفی، ۱۴۰۳.
- دزفولی، مرتضی بن محمد امین انصاری، المکاسب، قم، المؤتمر العالمی علی شرف الشیخ الأعظم، ۱۴۱۵.
- زحلی، وهبه، الفقه الاسلامی وادلتہ، بیروت، دارالفکر، ۱۴۲۵.
- زرگوش نسب، عبدالجبار، «تبری از عیوب مبیع در فقه اسلامی و حقوق مدنی ایران»، دو فصلنامه فقه مقارن، دوره پنجم، شماره ده، ۱۳۹۶.
- سبحانی، شیخ جعفر، دراسات موجزة فی الخيارات و الشروط، الطبعة الأولى، قم، المركز العالمی للدراسات الإسلامیة، ۱۴۲۳.
- شهید اول (محمد بن جمال الدین مکی العاملی)، الدروس الشرعیة فی الفقه الامامیه، الطبعة الأولى، قم، دفتر انتشارات اسلامی، ۱۴۱۴.
- شهید اول (محمد بن جمال الدین مکی العاملی)، اللمعة الدمشقیة، الطبعة الأولى، قم، انتشارات دارالفکر، ۱۴۱۱.
- طاهری، حبیب الله، حقوق مدنی، چاپ اول، قم، دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ۱۴۱۸.
- طباطبایی، سید محمدحسین، المیزان فی تفسیر القرآن، ترجمه سید محمدباقر موسوی همدانی، جلد بیست و نهم، چاپ پنجم، قم، دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ۱۳۷۴.

- طباطبایی، سید علی، ریاض المسائل فی بیان الاحکام بالادلة، المجلد الثامن، قم، مؤسسه النشر الإسلامی التابعة لجماعة المدرسين، ۱۴۱۹.
- طوسی، ابوجعفر محمد بن الحسن، النهایه فی مجرد الفقه و الفتاوی، قم، انتشارات قدس محمدی، بی تا.
- قاسمی حامد، عباس، خالدی دوبرجی، پری، «مسئولیت خسارت وارده به مصرف کننده کالای معیوب یا خطرناک در قوانین و مقررات جاری»، پژوهش های اقتصادی (رشد و توسعه پایدار)، جلد دوازدهم، شماره دو، ۱۳۹۱.
- کاتوزیان، ناصر، مسئولیت ناشی از عیب تولید: مطالعه انتقادی و تطبیقی در تعادل حقوق تولیدکننده و مصرف کننده، چاپ سوم، تهران، انتشارات گنج دانش، ۱۳۹۰.
- کاشف الغطاء، علی، شرح خيارات اللعنة، الطبعة الأولى، قم، مؤسسه النشر الإسلامی، ۱۴۱۳.
- کلینی، ابوجعفر محمد بن یعقوب، الکافی، المجلد الخامس، الطبعة الثانية، قم، دار الحديث، ۱۴۱۵.
- گروهی از نویسندگان (هجده نفر از دانشمندان حقوق دانشگاه های معتبر جهان)، تفسیری بر حقوق بیع بین المللی، ترجمه مهراپ داراب پور، چاپ سوم، تهران، انتشارات گنج دانش، ۱۳۹۵.
- محقق ثانی (شیخ نورالدین علی بن حسین بن عبدالعالی کرکی)، جامع المقاصد فی شرح القواعد، جلد پنجم، الطبعة الثانية، قم، مؤسسه آل البيت عليهم السلام لإحياء التراث، ۱۴۱۴.
- معلوف، لويس، المنجد فی اللغة، الطبعة الثالثة، قم، منشورات القدس، ۱۳۷۸.
- معین، محمد، فرهنگ معین، چاپ سیزدهم، تهران، مؤسسه انتشارات امیرکبیر، ۱۳۷۸.
- مغربی الفيومی، احمد بن محمد بن علی، المصباح المنیر، المجلد الثاني، الطبعة الثالثة، قم، دارالهجرة، ۱۴۲۵.
- میرزایی، اقبال علی، خالدی، علی، «واکاوی اصل «سلامت مبيع» در فقه امامیه و حقوق ایران با تأکید بر حقوق مصرف کنندگان کالا»، دو فصلنامه تخصصی مطالعات فقه و اصول، دوره اول، شماره یک، ۱۳۹۷.
- نجفی، محمد حسن، جواهر الکلام فی شرح الشرائع الاسلام، المجلد الثالث والعشرون، الطبعة الثامنة، بیروت، دارالکتب الاسلامیه، ۱۴۰۰.
- نوری، علی، مفهوم عیب در مسئولیت مدنی، چاپ اول، همدان، انتشارات آموزشی و پژوهشی بوعلی، ۱۳۹۶.
- هانولد، جان او، حقوق متحدالشکل بیع بین المللی کالا طبق کنوانسیون ۱۹۸۰ ملل متحد، ترجمه همایون مافی و همکاران، چاپ دوم، تهران، انتشارات مجد، ۱۳۹۴.

منابع لاتین

- Audit, B. la vente internationale de marchandises, L.G.D.J., Paris, 1990.
- Michaud, A. "Mitigation of Damage in the Context of Remedies for Breach of Contract", Revue Générale de Droit, Vol. 15, 1984.

- Piché, C. "The Convention on Contracts for the International Sale of Goods and the Uniform Commercial Code Remedies in Light of Remedial Principles Recognized Under U.S. Law: Are the Remedies of Granting Additional Time to Defaulting Party and of Reduction of Price Fair and Efficient Ones?" North Carolina Journal of International Law and Commercial Regulation 519, 2003.
- Treitel, G.H. Law of Contract, 9th ed, London, Sweet & Maxell, 1990.
- Virgo, G. The Principles of the Law of Restitution, 2nd Edition, Oxford University Press, 2006.
- Wonnell, C.T. "Efficiency and Conservatism", Nebraska L Rev, Vol. 80, 2001.
- Zeigel, J.S. "Report to the Uniform Law Conference of Canada on Convention on Contracts for the International Sale of Goods", Pace Law School Institute Journal, Vol. 10, 2000.